

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті звернута увага, що громадянське суспільство є одним з основних елементів становлення демократичної держави. На даний час в Україні відбувається поступовий процес становлення демократичної держави та громадянського суспільства. У даній роботі розглядається стан, основні проблеми формування та становлення громадянського суспільства в Україні, перспективи подальшого розвитку, та чинники які впливають на це, і що слід зробити для покращення розвитку громадянського суспільства в Україні на даний час.

Ключові слова: громадянське суспільство, незалежність, громадські організації, демократизація.

Abstract

The article draws attention to the fact that civil society is one of the main elements of the establishment of a democratic state. At present, Ukraine is undergoing a gradual process of establishing a democratic state and a civil society. This paper examines the state, the main problems of the formation and formation of civil society in Ukraine, the prospects for further development, and the factors that influence this, and what should be done to improve the development of civil society in Ukraine at the present time.

Keywords: civil society, independence, civic organizations, democratization.

Постановка проблеми

Формування в Україні громадянського суспільства відбувається доволі повільним шляхом. Причиною такого його розвитку є те, що певна частина суспільства не усвідомлює необхідності демократичних реформ, а ще доволі значна частина тяжіє до повернення тоталітарного управління радянського зразка. Країни Західної Європи, на відмінну від нашої держави, вже пройшли цей складний процес. Україна, як незалежна держава, залучаючись до загальноприйнятих у світі цінностей проголосила однією з фундаментальних цілей свого розвитку створення демократичної правової країни з всебічним розвитком громадянського суспільства. Це зумовлено тим, що становлення демократичної політичної системи неможливе без підтримки громадянського суспільства, адже воно є основним гарантом того, що державна влада не може бути узурпована та використана не на користь народу. Конституція України визначає, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, відповідно, громадянська активність є невід'ємною частиною політичних взаємовідносин і виступає джерелом формування політики. В ідеальному випадку співпраця між державою та громадянським суспільством має відбуватись на функціональних та конструктивних засадах. Але протягом останніх п'яти років діалог та партнерські відносини між державною і громадянською сферами були відсутні. У наслідку це призвело до повалення існуючої державної влади, розколу суспільства та загострення кризових явищ у багатьох сферах. З огляду на це можна стверджувати, що сьогодні в Україні назріла потреба у виробленні системи заходів і механізмів ефективного розвитку громадянського суспільства. Мета даної роботи полягає в доведенні того, що на даний час в нашій країні відбувається поступовий процес становлення демократичної держави та громадянського суспільства що має свої чинники, проблеми та перспективи, тому дана тема є досить актуальною.

Виклад основного матеріалу

Після отримання Україною незалежності почалися процеси демократизації суспільного життя, які принесли зміни насамперед в громадянське суспільство, яке перебувало на стадії зародження. В той час населенню яке довгий час перебувало під впливом тоталітаризму було важко прийняти нові демократичні реформи. Проблемою становлення громадянського суспільства європейського зразка в Україні в усі часи була відсутність у населення бажання до впровадження демократичних цінностей, а у іншій частини населення постійного бажання повернути радянський режим та радянський уклад життя. Відмінністю України від країн з сформованим громадянським суспільством є той факт що у державах Західної Європи набагато раніше відбувалися процеси формування громадянського суспільства. За весь період існування незалежної Української держави проблемою є те що люди ще до цього часу так і не змогли усвідомити принципів побудови демократичної держави, які елементи демократії повинні в першу чергу домінувати в суспільстві, за якими принципами повинна функціонувати держава, які ідеї повинні домінувати серед громадян [1].

Основною проблемою з якою стикнулося українське населення 1991 року був перехід від суспільства тоталітарного контролю до суспільства демократичного плюралізму, тобто перехід до суспільства побудованого на засадах європейської демократії, європейських цінностей. В такому суспільстві повинні домінувати принципи громадянського контролю, домінування громадянських свобод, повага до індивідуальності, цінність приватної власності, повинна бути розвинута система громадянського суспільства яке може бути абсолютно самодіяльним (проявом такої самодіяльності в Україні стала волонтерська допомога українській армії від громадських та волонтерських організацій в перші місяці проведення АТО на сході України) [2].

Якщо характеризувати суспільство України починаючи з 2000-х років то можна з упевненістю констатувати той факт, що відбувається активна маргіналізація громадського життя. В цей період відбувалися різні страйки, виступи, але участь населення в таких акціях була викликана суто проблемами соціального забезпечення (невплата заробітної плати, пенсій, інших соціальних виплат). Тому можна з упевненістю говорити в цей період активність громадян була досить низькою, що і було проблемою в побудові демократичного громадянського суспільства, адже людей у цей час хвилювали проблеми суто матеріальні, до політичного життя населення долучалося неохоче, і революція 2004 року стала певним вибухом суспільної свідомості. В той час велика кількість громадян просто зневірилася в усіх політиках. Однією з характерних ознак громадянського суспільства є наявність громадських організацій які мають бути незалежними від політичних сил або релігійних установ чи бізнесу. На жаль в Україну традиції утворення таких організацій прийшли досить пізно, аж на початку 2010-х років. До того діяльність таких організацій, якщо такі й були, відбувалася досить завуальовано під певним патронатом політиків або впливових бізнесменів, які таким чином хотіли підвищити свої рейтинги або отримати прихильність суспільства. Тому якщо й дійсно було декілька незалежних організацій які дійсно діяли в інтересах населення, вони стикалися з постійними утисками, фінансовими проблемами тощо. Також одним з основних показників розвитку громадянського суспільства є не лише наявність громадських організацій, а й участь населення в діяльності таких організацій, чим вища активність населення тим вищий розвиток громадянського суспільства.

Засоби масової інформації (ЗМІ) також займають одне з ключових місць у житті суспільства. У багатьох країнах ЗМІ навіть виділяють у окрему гілку влади поруч із законодавчою, виконавчою та судовою, адже інформуючи про різного роду події які відбуваються в світі, державі або політиці вони впливають певним чином на формування поглядів людей, громадську думку, вони є важливим демократичним інститутом який формує певний принцип відкритості який притаманний усім демократичним державам. Від відкритої, якісної та неупередженої діяльності засобів масової інформації безпосередньо залежить наскільки буде сформована громадська думка, адже ЗМІ це зручний інструмент маніпулювання фактами та нав'язування населенню різного роду неправдивих ідей стосовно рішень які приймають високопосадовці. На жаль для України притаманний саме деструктивний характер діяльності ЗМІ, вони постійно намагаються маніпулювати громадською думкою, тому що в нашій державі майже всі популярні та рейтингові засоби масової інформації знаходяться у власності впливового бізнес капіталу який лояльний до різних політичних сил, і тому одні ЗМІ дискредитують політиків до яких у опозиції перебувають їхні опоненти підтримуваним тим чи іншим впливовим бізнесменом [3].

Сьогодні очевидно, що Україна, ставши на шлях розбудови демократичної держави і відповідних суспільних відносин, має спрямовувати зусилля на поглиблене вивчення й вироблення нового розуміння організації громадянського, демократичного цивілізованого соціуму, що визначатиме принципи й характер відносин у всіх сферах життєдіяльності. Наразі досягненням є усвідомлення необхідності структурування феноменологічних характеристик громадянського суспільства в Україні, якому притаманні розчленованість, розгалуженість зв'язків та інтересів, динамічна структуралізація соціального життя, повне і достовірне знання соціально-політичних інтересів і прагнень наявних у суспільстві соціальних груп, класів, ідейних програм, форм діяльності, основних прав і свобод, що гарантують само детермінацію громадянського суспільства і

пошуки шляхів гармонізації суспільних відносин.

З огляду на це визначальним для сучасного етапу розвитку громадянського суспільства в Україні є завдання з регулювання соціальних конфліктів, неузгодженостей і протиріч на основі відносин соціального партнерства. Таке партнерство, як форма виявлення соціальної взаємодії, уявляється всім як баланс інтересів, якого досягають усі сторони соціальної взаємодії шляхом компромісу й консенсусу, що є необхідною умовою для досягнення у суспільстві процвітання й стабільності соціальних суб'єктів заради досягнення своїх цілей, соціальна взаємодія виконує в суспільстві різні функції: консолідуючу, деструктивну, стабілізуючу. Саме стабілізуюча функція відіграє роль механізму, що забезпечує розвиток демократичного суспільства загалом і окремих його сфер в аспекті цивілізованих засобів їх гармонізації [4].

Висновки

Отже, із усього вищезазначеного можна зробити висновок, що громадянське суспільство у країнах Західної Європи перебуває на вищому рівні розвитку ніж в Україні. Тому держава має впливати на процес його формування шляхом поєднання українського та європейського досвіду. Як ми бачимо, громадянське суспільство в Україні має перспективи помітного і свідомого розвитку. Адже воно проявляється у акціях протесту починаючи зі здобуття незалежності України. Але бажання, сподівання та надії змінити ситуацію на кращу, почалися ще у 2004 році. Події, що відбулися у 2014 році – революція гідності, зміни у податковій системі, пенсійній реформі, залишили всі надії громадян на краще. Народ України і надалі буде розбудовувати та формувати громадянське суспільство за допомогою обдуманих дій: референдумів, мітингів, демонстрацій, керуючись європейськими стандартами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/discussions/4c2a0fa074030/>
2. Проблеми розвитку громадянського суспільства в Україні [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://politics.ellib.org.ua/pages-3370.html>
3. Громадянське суспільство в Україні [Ел. ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrpolitic.com/?p=13715>
4. Перспективи розвитку громадянського суспільства в Україні [Ел. ресурс] / Режим доступу: https://pidruchniki.com/1646111855258/politologiya/perspektivi_rozvitku_gromadyanskogo_suspilstva_ukrayini

Кучерук Олександр Олександрович – студент групи МІТ-156 кафедри метрології та промислової автоматки факультету автоматки та комп'ютерних систем управління, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: fkca.mit15.kuoo1@gmail.com

Науковий керівник: **Похило Ірина Данилівна** – кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: irinapohilo@gmail.com

Alexander Kucheruk – gr.MIT-15 Faculty of computer control systems and automatic, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, e-mail: fkca.mit15.kuoo1@gmail.com

Supervisor: **Pokhylo Iryna** is a candidate of political sciences, an associate professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, e-mail: irinapohilo@gmail.com